

Zitting 1980–1981

16 846 (R 1166)

**Verdrag betreffende de bescherming van het
moederschap (herzien), 1952 (Verdrag No. 103
aangenomen door de Internationale Arbeidsconferentie
in haar 35ste zitting); Genève, 28 juni 1952**

Nr. 1

Ter griffies van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal ontvangen 9 juni 1981. De wens dat deze overeenkomst aan de uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal zal worden onderworpen, kan door of namens een of beide Kamers of door ten minste vijftien leden van de Eerste Kamer dan wel dertig leden van de Tweede Kamer of de Gevolmachtigde Minister van de Nederlandse Antillen te kennen worden gegeven op uiterlijk 9 juli 1981.

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitters van de Eerste Kamer en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 29 mei 1981

Ter voldoening aan het bepaalde in het tweede lid van artikel 60 en onder verwijzing naar het derde lid van artikel 61 van de Grondwet, alsook naar het eerste lid van artikel 24 van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden, de Raad van State van het Koninkrijk gehoord, heb ik de eer u hierbij de Franse en de Engelse tekst en de vertaling in het Nederlands over te leggen van het op 28 juni 1952 te Genève tot stand gekomen Verdrag betreffende de bescherming van het moederschap (herzien), 1952 (Verdrag No. 103 aangenomen door de Internationale Arbeidsconferentie in haar 35ste zitting) (Trb. 1953, 129)¹.

Een toelichtende nota bij deze overeenkomst gelieve u hiernevens aan te treffen.

De goedkeuring wordt voor het gehele Koninkrijk gevraagd.

Aan de Gouverneur van de Nederlandse Antillen is verzocht hogerge-noemde stukken op 9 juni 1981 over te leggen aan de Staten van de Nederlandse Antillen.

De Gevolmachtigde Minister van de Nederlandse Antillen is van deze overlegging in kennis gesteld.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
C. A. van der Klaauw

¹ Ter inzage gelegd op de bibliotheek.

TOELICHTENDE NOTA

Paragraaf 1

Verdrag nr. 103 betreffende de bescherming van het moederschap werd aangenomen op de 35ste zitting van de Internationale Arbeidsconferentie, gehouden in 1952. Het vormt een herziening van Verdrag nr. 3 betreffende de arbeid van vrouwen voor en na haar bevalling (gedrukte stukken zitting 1920–1921, nr. 553), dat in de eerste zitting in 1919 is aangenomen.

Eén der belangrijkste verschilpunten van het onderhavige verdrag met Verdrag nr. 3 vormt de uitbreiding van de werkings sfeer tot vrouwen, werkzaam in niet-industriële en in agrarische beroepen. Een nadere omschrijving van wat het verdrag verstaat onder niet-industriële beroepen wordt gegeven in artikel 1, derde lid. Goedkeuring van Verdrag nr. 103 wordt voorgesteld, daar de Nederlandse wetgeving thans, op enige kleine onderdelen na, in overeenstemming is gebracht met het in het verdrag bepaalde. Hieronder wordt onder meer ingegaan op de thans geldende Nederlandse wetgeving en op de, op enkele ondergeschikte punten, nog te verwezenlijken aanpassingen.

Paragraaf 2

In artikel 3 is het recht op bevallingsverlof en het verbod op het verrichten van arbeid gedurende zes weken na de bevalling neergelegd. Aan deze bepaling wordt voldaan. Artikel 11 van de Arbeidswet (Stb. 1919, 624) verbiedt de vrouwelijke werknemer te werken gedurende ten minste zes weken na de bevalling. Artikel 29, zevende en achtste lid van de Ziektewet (Stb. 1913, 204) regelt de loondervingsvergoeding gedurende de laatste zes weken vóór en de zes weken na de bevalling. Als vaststaand mag worden aangenomen, dat de werkgever de betrokken werknemer gedurende bedoelde periode niet mag weerhouden de arbeid te onderbreken, aangezien deze periode moet worden aangemerkt als een ziekteperiode, dat wil zeggen een periode waarin ongeschiktheid tot het verrichten van de bedongen arbeid bestaat.

Paragraaf 3

In *artikel 4* worden de verstrekkingen, waarop de vrouw tijdens het in artikel 3 bedoelde verlof recht heeft, geregeld; deze bestaan uit verstrekkingen van geldelijke en van geneeskundige aard. Het vaststellen van de geldelijke verstrekkingen wordt overgelaten aan de nationale wetgeving van elk land; zij moeten voldoende zijn voor het volledige onderhoud van de vrouw en haar kind onder goede hygiënische omstandigheden en met inachtneming van een behoorlijk levenspeil.

In een geldelijke vergoeding bij bevalling voorziet de Ziektewet, welke voor de periode van het moederschapsverlof een uitkering van 100% van het dagloon verstrekt tot een maximum per dag (op 1 januari 1980 f 235,95). Wat betreft de geneeskundige verzorging welke in het derde en het vierde lid van artikel 4 nader wordt omschreven, kan iedere vrouw die aan de voorgescreven eisen voldoet (onder andere een loon verdient beneden een bepaalde loongrens), een beroep doen op de voorzieningen van de Ziekenfondswet (Stb. 1964, 392).

Ondergetekenden hebben zich de vraag gesteld of artikel 1638c BW dat de werkgever verplicht aan een werknemer tijdens ziekte gedurende korte tijd het loon door te betalen, problemen oplevert in verband met het achtste lid van artikel 4, dat in geval van zwangerschap en bevalling iedere persoonlijke aansprakelijkheid van de werkgever voor de genoemde geldelijke uitkeringen en geneeskundige verstrekkingen uitsluit. Dit nu blijkt niet het geval te zijn, aangezien artikel 4, achtste lid, in relatie staat tot artikel 4, tweede lid, volgens hetwelk de toelagen moeten worden bepaald «overeenkomstig een behoorlijk levenspeil». Nederland kent zoals gezegd bij bevallingsverlof in-

gevolge de Ziektewet een uitkering van 100% tot een maximum per dag (per 1 januari 1980 f 235,95). Dit is in overeenstemming met het bepaalde in artikel 4, tweede lid. Aangezien bij doorbetaling van loon tijdens ziekte bepaalde uitkeringen, onder meer die ingevolge de Ziektewet, mogen worden afgetrokken, speelt het bepaalde in artikel 1638c van het Burgerlijk Wetboek alleen dan een rol, indien een inkomen wordt genoten dat boven het hiervoor genoemde maximumbedrag uitgaat. Dan is echter sprake van geldelijke uitkeringen die niet vallen onder de omschrijving van artikel 4, tweede lid, en waarop het achtste lid derhalve geen betrekking heeft.

Paragraaf 4

In *artikel 5* van het verdrag wordt het zogenaamde «zoogrecht» geregeld. De vrouw die haar kind voedt, heeft het recht haar arbeid daartoe te onderbreken en wel gedurende één of meer perioden. De duur daarvan zal door de nationale wetgeving bepaald moeten worden. Dergelijke onderbrekingen van de arbeid zullen als arbeidstijd beschouwd moeten worden en dienovereenkomstig betaald, ingeval deze aangelegenheid door of uit hoofde van de nationale wetgeving is geregeld; ingeval de aangelegenheid geregeld is bij collectieve arbeidsovereenkomst, worden de voorwaarden daarbij bepaald. De verdragsverplichting kan worden nageleefd bij wet of bij collectieve arbeidsovereenkomst.

Artikel 11, tweede lid, van de Arbeidswet regelt de verplichting van de werkgever om de vrouwelijke werknemers gelegenheid te geven het kind te voeren. Een uitdrukkelijke bepaling dat de werkgever de voedingstijd als arbeidstijd dient te betalen, kent de Nederlandse wetgeving niet. De bewoording van artikel 11, tweede lid, van de Arbeidswet impliceert, dat de voeding van het kind plaatsvindt in de arbeidstijd waarover de volle bezoldiging is verschuldigd.

Paragraaf 5

Artikel 6 bevat een verbod voor de werkgever om de vrouw, die overeenkomstig het bepaalde in artikel 3 wegens zwangerschap of bevalling van haar werk afwezig is, gedurende die tijd te ontslaan. Aan deze verplichting wordt thans voldaan door de Wet houdende wijziging van het Burgerlijk Wetboek in verband met een ontslagverbod bij huwelijk, zwangerschap en bevalling (Stb. 1976, 295).

Paragraaf 6

Wat het overheids personeel betreft, moge het volgende dienen. Allereerst kan ten aanzien van rijks personeel waarop het Algemeen Rijksambtenarenreglement of het Arbeidsovereenkomstenbesluit van toepassing is, het volgende worden opgemerkt. Aan de verplichtingen in de artikelen 3 en 4 van het verdrag wordt voldaan door het bepaalde in de artikelen 46 en 39 van het Algemeen Rijksambtenarenreglement en de artikelen 33c en 32 van het Arbeidsovereenkomstenbesluit.

Aan artikel 5 van het verdrag wordt voldaan door artikel 76 van het Algemeen Rijksambtenarenreglement en artikel 48 van het Arbeidsovereenkomstenbesluit. Ten aanzien van artikel 6 is de situatie als volgt. Een Koninklijk besluit houdende een aanpassing aan de Wet houdende wijziging van het Burgerlijk Wetboek in verband met een ontslagverbod bij huwelijk, zwangerschap en bevalling (Stb. 1976, 295) is op 7 februari 1979 tot stand gekomen (Stb. 1979, 75). Aan de in artikel 6 van het verdrag neergelegde verplichting wordt sindsdien volledig voldaan door middel van artikel 95 van het Algemeen Rijksambtenarenreglement en artikel 57a van het Arbeidsovereenkomstenbesluit waarin een bescherming is neergelegd overeenkomstig het bepaalde in artikel 8, tweede lid van het Europees Sociaal Handvest. Het ontslagverbod van het onderhavige verdrag moet eveneens op dezelfde wijze

worden verstaan als dat van artikel 8, onder 2 van het Europees Sociaal Handvest. Wij merken ten aanzien hiervan op dat de bewoordingen van artikel 6 van het verdrag en die van artikel 8, lid 2, van het Europees Sociaal Handvest voor wat de essentie van de bepaling betreft, identiek zijn. In dit verband is van belang dat bij de voorbereiding van het Europees Sociaal Handvest reeds bestaande verdragen en aanbevelingen van de Internationale Arbeidsorganisatie, zoals bij voorbeeld Verdrag 103, een belangrijk referentiepunt hebben gevormd. De bepaling zoals in artikel 8, tweede lid van het Europees Sociaal Handvest neergelegd, is pas in een latere fase van voorbereiding van het Europees Sociaal Handvest, naar analogie van artikel 6, tot stand gekomen. Overigens was de bedoelde rechtsbescherming voor vrouwelijke ambtenaren in vaste dienst ook voor de totstandkoming van het Koninklijk besluit van 7 februari 1979 reeds met voldoende waarborgen omkleed.

Paragraaf 7

Voorts zij aangetekend, dat voor wat betreft het personeel van de buitenlandse dienst, welke onder het regime van het Reglement van de Buitenlandse dienst 1951 (Stb. 1970, 74) valt nog niet wordt voldaan aan de verplichtingen in de artikelen 3, 4, 5 en 6 van het verdrag. Eerst onlangs is ter aanpassing van het Reglement van de Buitenlandse Dienst 1951 aan de artikelen 3, 4 en 5 van het verdrag een ontwerp-Koninklijk besluit opgesteld houdende invoering van bepalingen overeenkomstig de artikelen 46 en 76 van het Algemeen Rijksambtenarenreglement en artikel 33c van het Arbeids-overeenkomstenbesluit.

Ten aanzien van artikel 6 van het verdrag moge worden opgemerkt dat de bestaande regelingen ten aanzien van de vrouwelijke personeelsleden van de buitenlandse dienst, die niet op arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht in dienst zijn aangenomen, voldoende met waarborgen zijn omkleed. Zij kunnen slechts worden ontslagen op een van de specifieke ontslaggronden van het Reglement van de Buitenlandse Dienst 1951. Deze ontslaggronden houden geen verband met de zwangerschap of het moederschap. Met betrekking tot het op arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht in dienst genomen personeel moge worden aangetekend, dat de procedure betreffende een ontwerp-Koninklijk besluit houdende aanpassing van het Reglement van de Buitenlandse Dienst 1951 aan het hiervoren vermelde Koninklijk besluit van 7 februari 1979 (Stb. 1979, 75) in een vergevorderd stadium verkeert. Voordat tot bekrachtiging van het verdrag wordt overgegaan, zullen deze aanpassingen dienen te zijn verwezenlijkt.

Paragraaf 8

Met betrekking tot overheidspersoneel waarop het Algemeen Rijksambtenarenreglement of het Arbeidsovereenkomstenbesluit niet van toepassing is, zullen voor zover nodig door lagere publiekrechtelijke lichamen nog regelingen dienen te worden getroffen ten einde te kunnen voldoen aan artikel 6 van het verdrag. Naar verwachting zullen deze regelingen tot stand zijn gebracht voordat het verdrag voor Nederland zal gaan gelden.

Paragraaf 9

Ten slotte zij opgemerkt dat artikel 7, eerste lid van het verdrag de mogelijkheid biedt om bepaalde categorieën van niet-industriële beroepen uit te zonderen. In dit verband wordt gewezen op het volgende.

Artikel 4 kent de vrouw recht toe op geldelijke uitkeringen en geneeskundige verstrekkingen die of middels de verplichte sociale verzekering of uit overheidsmiddelen dienen te worden verleend. In Nederland worden de kosten van bedoelde uitkeringen en verstrekkingen in het algemeen door de sociale verzekeringen vergoed. Met het oog op de enkele situaties waarin dit

niet het geval is – de Ziektewet zondert van de verzekeringsplicht uit degenen die ten behoeve van de natuurlijke persoon, tot wie hij in dienstbetrekking staat, uitsluitend of nagenoeg uitsluitend huiselijke of persoonlijke diensten in diens huishouding verricht en die diensten op doorgaans minder dan drie dagen per week verricht – wordt voorgesteld van de mogelijkheid geboden in artikel 7, eerste lid gebruik te maken en werknemers die huishoudelijk werk verrichten uit te zonderen. Een reden voor het maken van deze uitzondering is mede gelegen in het feit, dat de Arbeidswet niet op deze categorie werknemers van toepassing is.

In de tweede plaats wordt voorgesteld de bij de werkgever inwonende werknemers in de agrarische sector uit te zonderen. Artikel 1638ij van het Burgerlijk Wetboek verplicht namelijk de werkgever om ten aanzien van inwonende werknemers, onder meer in geval van ziekte, voor behoorlijke verpleging en geneeskundige behandeling zorg te dragen, tenzij daarin op andere wijze is voorzien. Zoals in het voorgaande reeds werd gesteld, wordt in de kosten van de in artikel 1638ij Burgerlijk Wetboek en artikel 4 van het verdrag bedoelde verpleging en geneeskundige behandeling in het algemeen op andere wijze voorzien, namelijk door de sociale verzekeringen.

Uitsluitend met het oog op de toepassing van artikel 4, derde lid, juncto artikel 4, achtste lid wordt voorgesteld de groep bij de werkgever inwonende werknemers in de agrarische sector uit te zonderen. Te zijner tijd zal deze uitzondering wellicht kunnen worden opgeheven, omdat het aantal bij de werkgevers inwonende werknemers in de agrarische sector steeds meer afneemt.

Paragraaf 10

Medegelding van het verdrag voor de Nederlandse Antillen wordt niet wenselijk geacht, daar de bestaande wettelijke regelingen niet in alle opzichten met de verdragsbepalingen in overeenstemming zijn. Het ligt evenwel in het voornemen van de regering der Nederlandse Antillen om de aanpassing van de aldaar vigerende wettelijke regelingen aan de bepalingen van het verdrag zoveel mogelijk na te streven. Daar het mogelijk is, dat in een later stadium medegelding voor de Nederlandse Antillen wel wenselijk wordt geacht, wordt goedkeuring van het verdrag voor het gehele Koninkrijk gevraagd. Op grond van het bovenstaande zal het Verdrag voor wat het Koninkrijk betreft voorshands alleen voor Nederland worden bekrachtigd.

De Minister van Sociale Zaken,
W. Albeda

De Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken,
D. F. van der Mei

De Minister van Justitie,
J. de Ruiter

De Minister van Binnenlandse Zaken,
H. Wiegel.